

Maastricht

in Beeld

Kaarten &
plattegronden

59-2

mei 2024

Kaarten & plattegronden van Maastricht deel 2

Er zijn in de loop van ruim vier eeuwen diverse kaarten gemaakt waar Maastricht op staat. Niet alleen van de stad zelf, maar ook van de wijde omgeving omdat die om politieke of militaire redenen nauwkeurig in beeld moest worden gebracht. De kaarten waren ook bedoeld voor het publiek om een reisroute op te kunnen uitstippelen.

Er zijn drie soorten kaarten.

1. de plattegronden. De stad en omgeving zijn twee dimensionaal afgebeeld op een vel papier, we kijken recht omlaag;
2. de panorama's. Ook twee dimensionaal, maar nu in vogelperspectief;
3. de maquettes, drie dimensionale kaarten. In Frankrijk noemt men ze *plans reliefs*, reliëfkaarten.

In de magazines laat ik een aantal van de belangrijkste kaarten zien. En een enkele maquette. Zo krijgen we een prachtig beeld van de stad door de eeuwen heen. Ook komt er wat van de ontwikkelingen van de cartografie, het kaartenmaken, aan bod.

Het aantal kaarten was zo groot, dat ik er drie magazines van moest maken. Deel 1 van 1575 tot 1703, deel 2 van 1745 tot 1823, deel 3 over de rest. Op de voorpagina zien we een fragment van de kadasterkaart uit 1828. Links is een fragment van de Villaretkaat.

Inhoud

1745-1748	Villaret
1747	Isaak Tirion
1748	De Marne
1750	d'Aubencour
1754	Robert de Vaugondy
1770	Ferraris
1803	Tranchotkaarten
1815	P.H. Witkamp
1823	Kadasterkaarten

Bronvermelding

De kaart rechts is een fragment van de kadasterkaart uit 1828. Bovenaan zien we de windroos, keurig gericht op het noorden.

In de ovaal staat vertaald:
Montagetabel van het kadastrale
bestemmingsplan van de gemeente Maastricht,
kantons Zuid en Noord. Arrondissement
Maastricht, provincie Limburg

Voltooid in het veld op 15 juli 1823 onder het
bestuur van Mr C. De Brouckere, gouverneur en
ridder van de Belgische Orde van de Leeuw - Mr.
J.G.C. Van Slijpe burgemeester en onder leiding
van Mr. Van Vloten, directeur van Bijdragen, Mr.
N. Houben, ingenieur, controleur, en door Mr. P.I.
Sobiau, kadastraal cartograaf
1:5000

De overzichtskaart laat geen legenda zien, maar
bestaat uit secties (met een letter aangegeven),
daarin bladen (met een cijfer aangegeven) en die
verwijzen naar subkaarten. In de subkaarten staan
genummerde percelen. Zie [Kadasterkaarten](#)

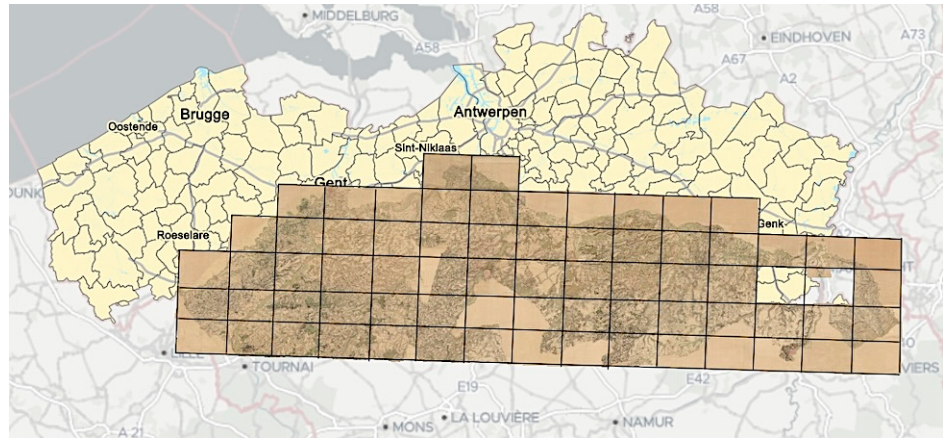
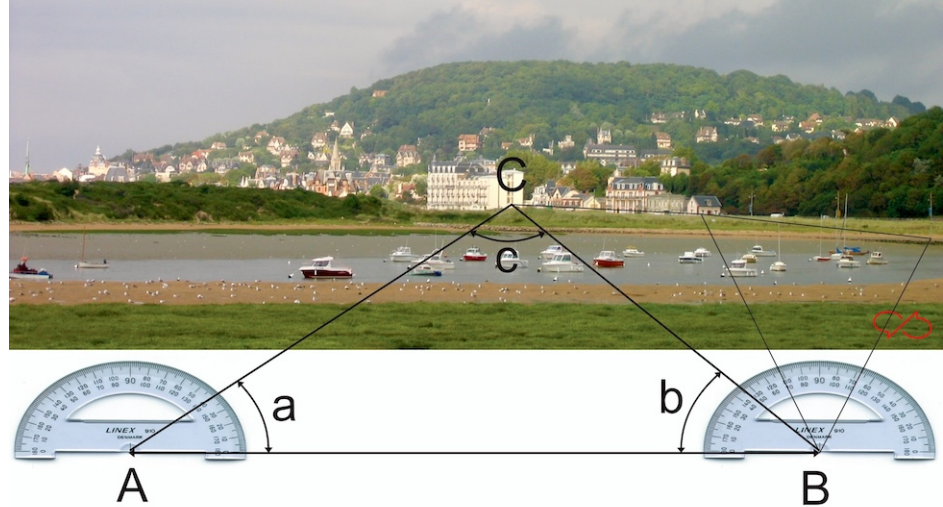
1745 Villaret

De Villaretkaart is genoemd naar Jean Villaret. Hij tekende de kaart niet zelf, maar was de hoogst verantwoordelijke in het maakproces. Het is een kaart van een groot deel van de Zuidelijke Nederlanden, gemaakt in opdracht van Louis XV van Frankrijk. Het gebied was van Roeselaere tot voorbij Maastricht.

Er zijn verschillende vernieuwingen toegepast:

- triangulatie of driehoeksmeting
- genummerde deelkaarten in een grid
- uniform kleuren en symbolen

De driehoeksmeting of triangulatie, zie figuur rechts. Punt A en punt B zijn bekend. De lengte van lijn A-B is dus ook bekend. We nemen twee gradenbogen. Bij A zoeken we hoek a en bij B hoek b. We weten nu één zijde en twee aanliggende hoeken. Hoek c is 180° min hoek a min hoek b. Met een formule kunnen de lengtes A-C en B-C berekend worden. We weten nu de afstand tot het witte gebouw. Die zijden kunnen nu weer gebruikt worden om verdere driehoeksmetingen te doen. De lijnen en hoeken worden verkleind op papier getekend. Dat is de schaal van de kaart. 1:100.000 betekent dat 1 centimeter op de kaart 100.000 cm in werkelijkheid is, dat is 1 km. De Franse cartograaf Cassini de Thury voerde de metingen uit en koppelde ze aan de lengtecirkels (meridianen).

Op de afbeelding hierboven zien we het huidige België en daarin de Villaretkaarten. En de verdeling in een grid, een rooster. In ieder vak kon nu een deelkaart worden gemaakt. De kaartbladen werden genummerd. Het moesten er 105 worden, er zijn er 80 af. De kaarten zijn zeer gedetailleerd: weggetjes, boomgaarden, weilanden,

akkerlanden, galgen, cabarets (café's/logementen), kastelen, buurtschappen, waterlopen etcetera. Hoogtes werden met donkere tinten aangegeven.

Op de kaart links zien we Maastricht, maar helaas is er een deel van de kaart uitgeknipt. Linksboven Maastricht ligt het dorp Couvenberg: Caberg.

1747 Isaak Tirion

Isaak Tirion (± 1705-1765) was een Nederlandse boekhandelaar en uitgever. Hij deed veel topografisch werk: 'Hedendaagse Historie' in 45 delen, acht atlassen met tientallen kaarten per deel en de 'Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden' in twaalf delen. De kaart links maakt daar deel van uit.

In het bijschrift linksonder staat: Nauwkeurig plan van de Stad Maastricht en Wyk Ter Opheldering van den Tegenwoordigen Staat der Vereenigde Nederlanden Te Amsterdam by Is. Tirion, 1747.

In de legenda rechtsboven zien we de tien stadspoorten opgesomd, de nummers verwijzen naar de locaties op de kaart.

Rechtsonder zien we een schaalverdeling in Rijnlandse Roeden, ± 3,76 meter. De roede is verdeeld in 12 Rijnlandse voeten (31 cm) en 144 duimen (2,6 cm). Het kan nog verder verdeeld worden in 1728 lijnen (0,2 cm). En maar rekenen. Drie hoeraatjes voor Napoleon.

De Aanwyzing hieronder hoort bij de kaart en bevat een uitgebreide lijst van belangrijke plekken. Het is een inventarisatie, geen toeristenkaart.

A A N W Y Z I N G

Van de Poorten , Werken , Openbaare Gebouwen , Kerken en
Kloosters der Stad

M A A S T R I C H T.

NAAMEN DER POORTEN EN BUITENWERKEN.

1. Bosch - Poort.
2. Brusselsche Poort.
3. Tongersche Poort.
4. Pieters - Poort.
5. Vrouwe - Poort.
6. Bad - Poort.
7. Kool - Poort.
8. Molen - Poort.
9. Water - Poort.
10. Allemagne Poort.
11. Bastion le Roy.
12. Barriere.
13. B: la Reine.
14. B: Dauphin.
15. Bast: Tethu.
16. Nieuwe Bast:
17. B: Orange.
18. B: Holstein.
19. B: Saxen.
20. B: Maria.
21. B: Orleans.
22. B: Condé.
23. B: Engeland.
24. B: l'Estrade.
25. B: Brandebourg.

26. B: Waeldyk.
27. B: des Choux.
28. B: Parma.
29. B: Gallege.
30. B: St: Martin.
31. B: Engien.
32. B: Turenne.
33. B: Hertell.
34. B: Jan van de Beek.
35. Eker - Schans.
36. Fort St: Pieter.
37. Ilesse.
38. Ronduit.
39. Bosch - Battery.
40. Kleine Orange - Battery.
41. Groote Orange Battery.
42. Hoog Vrankryk Battery.

OPENBAARE GEBOUWEN, MARKTEN, enz.

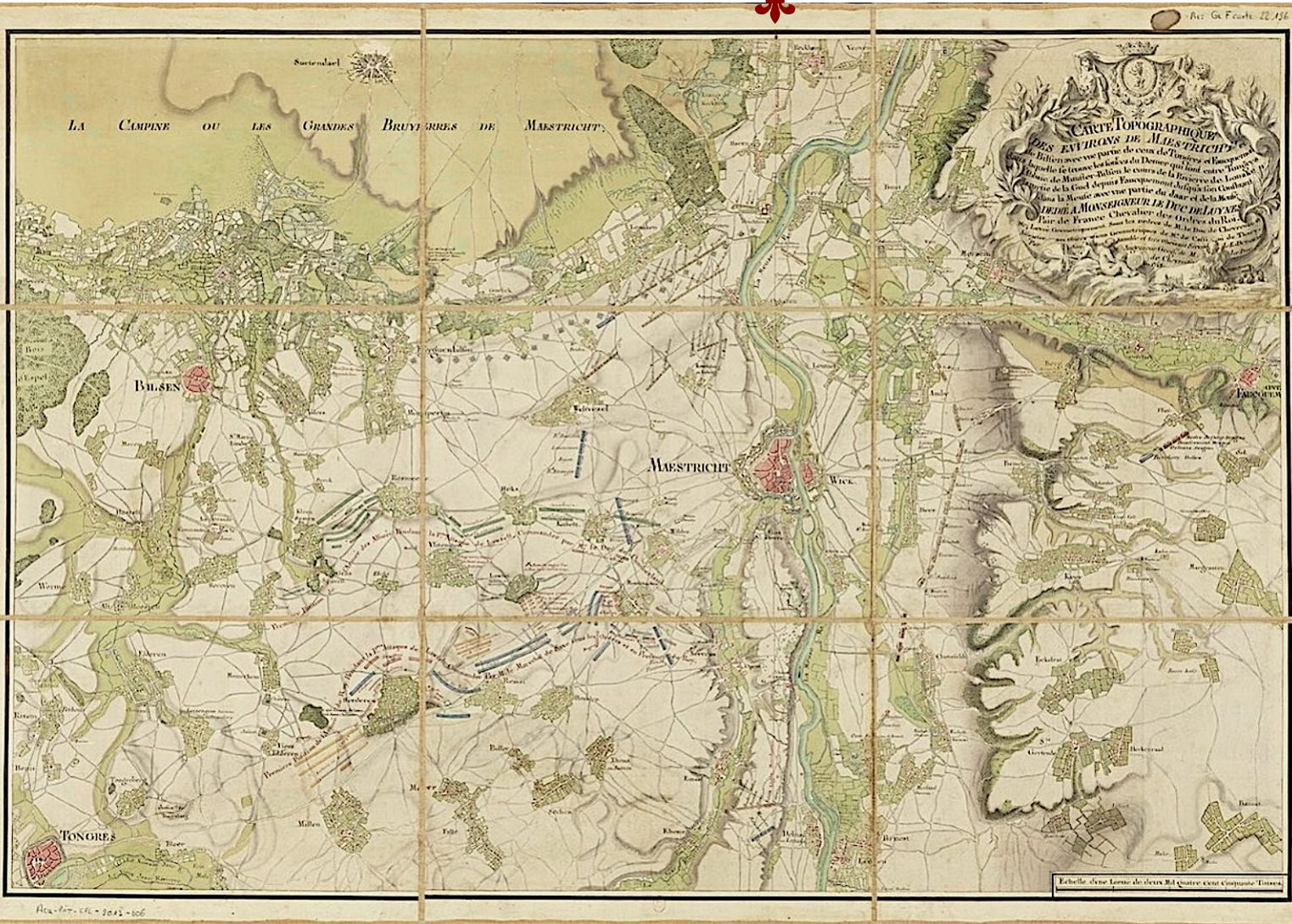
- A Barakken.
B. 's Lands Magazyn.
C. Militair Hospitaal.
D. Wolvaag.
E. 's Lands Kruidmolen.
F. Stads Magazyn , of Oud
Peethuis.

- G. Hoofdwaagt.
H. Vleeschhal.
I. Oud Stadhuis.
K. Nieuw Stadhuis.
L. 's Lands Huis.
M. Gouvernement.
N. Commandement.
O. Stads Werk en Koolhal.
P. Yskelder.
V. Gereformeerd Weeshuis.
W. Roomsche Weeshuis.
X. Koeimarkt.
Y. Varkensmarkt.
Z. Vismarkt.
AA. Koolbad.

KERKEN EN KLOOSTERS.

- a. Cellebroeders.
b. Beyaart.
c. Kruisbroeders.
d. Minnebroeders.
e. Sepulchrinen, of Bons Enfans.
f. Nieuwenhof.
g. Grauwe Zusters.
h. St: Jan Gereformeerde Kerk.
i. St: Servaas.

- k. St: Servaas Gasthuis.
l. St: Jacob.
m. Witte Vrouwen.
n. Capucynen.
o. St: Andries, of Maagdendries.
p. Penitentia.
q. St: Catharina.
r. Dominicanen , of Predikheeren.
s. H Geest.
t. Lutherfche Kerk.
u. Beyaarden.
w. Fransche Kerk.
x. St: Catharinen Dal.
y. O. - L. Vrouwe.
z. St: Nicolaas.
aa. Augustinen.
bb. St: Matthys, Gereformeerde Kerk.
cc. St: Anthonis.
dd. Biessen Commandery.
ee. Twaalf Apostelen.
ff. De Beel.
gg. St: Maarten.
hh. St: Gillis.
ii. Annunciaten.
kk. Kalvarienberg.

In de cartouche rechtsboven staat: *Carte Topographique des environs de Maestricht et de Bilfen avec vne partie de ceux de Tongres et Fauquemont dans laquelle fe trouve les fources du Demer qui font entre Tongres et l' Abbaye de Munfter-Bilfen le cours de la Rivierre de Lonaken la partie de la Guel depuis Fauquemont Jufqua fon Confluant dans la Meufe avec vne partie du Jaar et de la Meufe.*

Linksboven ligt een groen gebied met weinig details. Het is 'La Campine ou les Grandes Bruyeres de Maestricht' oftewel de 'de Kempen of de Grote Heide bij Maastricht'. In het centrum ligt Zutendaal.

1748 De Marne

En weer opnieuw ligt er een leger rond de stad, de Fransen. Op de kaart links zien we in grijsblauwe en groene strepen de opstelling. Het is opnieuw een circumvallatie, de stad werd volledig afgesloten.

We zien Maastricht en wie heel goed kijkt kan zien dat er een verticale rode lijn door de stad loopt. Die gaat precies door de toren van de Sint-Janskerk. Het

is de *ligne méridienne*, de meridiaanlijn. Aan de bovenkant van de kaart eindigt de lijn in een rode Franse lelie, bijna niet te zien. Tegelijk wijst de lelie het noorden aan. Voor De Marne was de toren een referentiepunt. Op de onderstaande deelkaart heb ik 'm ook aangegeven.

De kleuren in de kaart zijn werkelijk prachtig. De dikke lichtbruine lijnen zijn vouwlijnen, de kaart heeft wat geleden.

1750 Jean-Baptiste Larcher d'Aubencourt

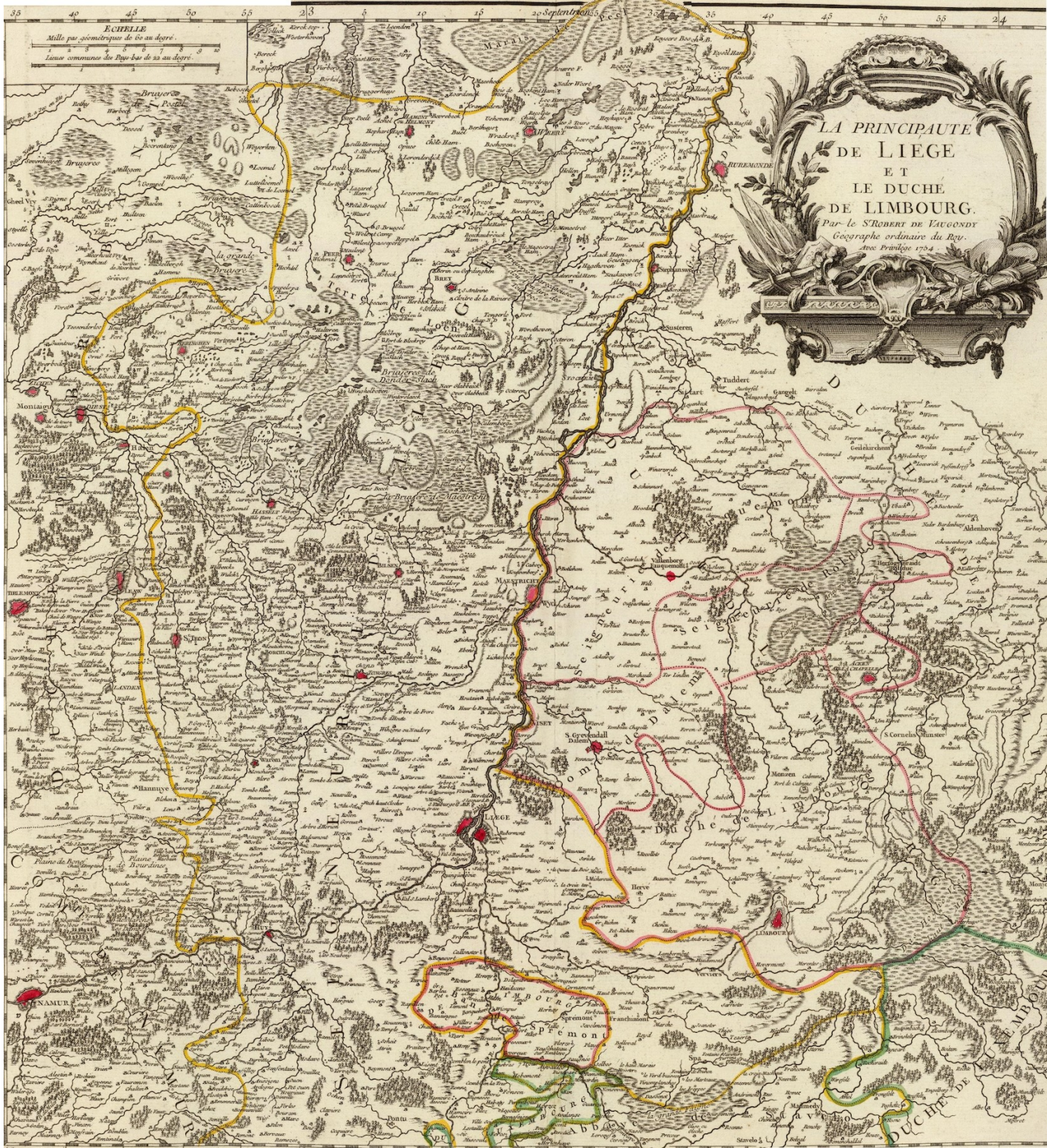
Nadat de stad zich had overgegeven, begonnen de Fransen met het maken van een maquette, een *plan reliéf*. Er ging meet- en tekenwerk aan vooraf dat gedaan werd door Jean-Baptiste Larcher d'Aubencourt. We zien een fragment van zijn werk links. Linksboven het Vrijthof, rechtsonder de ovale Waalse kerk aan de Pieterstraat, zie de pijlen.

De maquette werd gebouwd omdat Lodewijk xv opdracht had gegeven. Hij wilde alle vestingen in en rondom Frankrijk in reliéf in beeld brengen. Zo konden de vestingen bestudeerd worden door militairen om strategieën te bepalen.

De maquette staat tegenwoordig in het Museum voor Schone Kunsten in Rijsel. Tussen 1974 en 1977 bouwden Nederlandse militairen de maquette na. Eerst alleen de stad, na enkele jaren ook de ommelanden. Deze maquette is te vinden in het Maastricht Museum in Centre Ceramique.

De kaart links is zeer nauwkeurig getekend, met wat schaduw waardoor het reliéf heeft. Ook zien we dat niet alleen de straten en gebouwen getekend zijn, maar ook de ruimtes daarbinnen, de binnentuinen. Net zo gedetailleerd. Alles bedoeld om de bouwers van de maquette zoveel mogelijk informatie te geven. Het moet haast betekend hebben dat de tekenaars ook achter de woningen zijn geweest.

1754 Robert de Vaugondy

De Vaugondy, 1723-1786, was een Franse geograaf en cartograaf, benoemd door Lodewijk XV en door de hertog van Lotharingen, Stanislas Leszczynski. Hij publiceerde ondermeer de *Atlas Universel* en bouwde globes.

We zien een kaart van een groot gebied om Maastricht. Opmerkelijk is dat bovenaan, iets binnen het kader, een geblokte lijn met getallen te zien is. 30-40-45-50-55-**23**-5-10... Het zijn lengtegraden gerekend vanaf de meridiaan van Greenwich. Daar ligt de nulmeridiaan. Naar het oosten toe nummert het op tot 180 met de vermelding OL voor oosterlengte. Naar het westen nummert het op in westerlengte, WL. De verdere onderverdeling is in minuten ' en seconden ". Maastricht ligt op 1° 23' 20" OL: 1 graad, 23 minuten en 20 seconden oosterlengte. Het kader is aan drie zijden zichtbaar, maar aan de oostkant niet, daar ontbreekt een strook.

Er lopen verschillende gebieds-grenzen: geel, rood en groen. Er is geen legenda die de kleuren verklaart. In de cartouche staat: het prinsdom Luik en het hertogdom Limburg door Robert de Vaugondy. Gewone geograaf van de koning. Met voorrecht 1754.

Op de kaart rechts zien we de grenzen duidelijker en zijn de namen vermeld. *Duché de Luxembourg*: hertogdom Luxemburg; *Duché de Limbourg*: hertogdom Limburg; *Duché de Juliers*: het hertogdom Gulik; *seigneurie de Lyege*: het prinsbisdom van Luik en in het noorden de *Comté de Horn*; het graafschap Horne. Het laat zien dat deze streken een lappendeken was van invloedsferen. In Maastricht kwamen twee daarvan bij elkaar: de tweeherigheid.

1771-1778 Ferraris

Joseph de Ferraris (1726-1814) maakte topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Dat is ongeveer België en Luxemburg van nu. De kaarten worden Ferrariskaarten of Kabinetskaarten genoemd. Het zijn er 275 van ongeveer 91 bij 141 cm. Ze zijn met de hand getekend en ingekleurd. Ze zijn zo nauwkeurig als hedendaagse stafkaarten die door het leger gebruikt worden.

De werkwijze was als volgt: men deed metingen. Die werden nog eens gecontroleerd. Dan werd op een grote tekentafel het tekenvel gelegd met daarop een vierkant kader van 33,7 cm. De maat kwam overeen met een vierkante mijl. Op het papier was een rooster van 1,35 cm, 25 x 25 vlakjes. Binnen het kader en op het rooster werden de gemeten resultaten ingetekend. De maatvoering ging in Brabantse mijlen, de lengte daarvan was een uur gaans oftewel wat iemand in een uur kon lopen.

De kaart is bijzonder gedetailleerd. Steden, dorpen, buurtschappen, parochies, boerderijen, kastelen, kerken, molens, kerkhoven, bossen, bomenrijen, waterlopen, het weggennet tot in detail, het gebruik

van landbouwgronden, boomgaarden, moestuinen. De kaart was voor militairen die voor hun veldtochten ieder detail in het landschap op de kaart wilden zien zodat ze wisten waar ze konden bivakkeren en voedsel konden vinden.

Maar nog afgezien van het nut, is de kaart prachtig om te zien. Vanwege de details, maar ook door het kleurgebruik en de gebruikte symbolen. De kaart laat op heldere wijze de kenmerken van de omgeving zien, zonder dat de hoeveelheid informatie teveel wordt.

De lichtgekleurde stukken in de kaart vielen buiten de Oostenrijkse Nederlanden en waren bijvoorbeeld Hollands. Ook zijn er stukken waar de kaart ontbreekt.

Rechts zien we de legenda, prachtig uitgewerkt in blokjes met beschrijving. Hellingen, steiltes, worden met schaduwten aangegeven. Veel van de symbolen worden ook nu nog gebruikt in kaarten.

Omdat de kaart zo gedetailleerd is en er zo veel details verloren zijn gegaan, gebruiken archeologen de kaart om oude gebouwen terug te vinden.

Legenda van de Ferrariskaarten
Légende des Cartes de Ferraris
Legend of Ferraris' maps

(1771-1778)

	Akkers, velden		Heuvel		Voorste gekruiste (noord bij de parochie met het veld (18)
	Terrain de culture		Golfue		Bidderste met nauwre parochie
	Fields		Hill		Buildings and number of the parish
	Weiland		Mijnzachten [H]		Huizenblokken
	Prairie		Puits de mine		Pâture de maisons
	Grassland		Mine		City blocks
	Heide		Groefue [H]		Rock
	Buigree		Carrière		Eglise
	Heathland		Pit		Church
	Turfveen		Hagen		Kapel
	Eting tourbière		Huizen		Capelle
	Bog, mire		Hedges		Chappell
	Onbegraanbaar area's [H]		Bomen		Kruisbeeld
	Marnis impatible		Arbres		Crucifix
	Swamp		Trees		Crucifix
	Polder (riet volledig drooggelegd)		Kreupelhout, Lage begroeiing		Houten windmolen
	Polder pex drainé compleetment		Buis de basse future		Moulin à vent en bois
	Polder (riet compleet/drainé)		Buiches, struipes		Wooden windmill
	Duinen		Hoogstammen [H]		Baksteen windmolen
	Dunes		Buis de haute future		Moulin à vent en maçonnerie
	Dunes		High trunktrees		Brick or stone windmill
	Boomgaard		Naaldbossen [H]		Watermolen (met twee radelen) [H]
	Venget		Sapins		Moulin à eau
	Orchard		Pinex		Watermill
	Winggaard [H]		Hoofdweg, verharde en verhoogde weg		Sluizen
	Vignoble		Ruote, chaussée		Ecluses
	Vineyard		Road		Locks
	Moestuinen		Landweg		Wip, doolwaas voor hoogschutters [H]
	Paragers		Chemin		Eis à face
	Vegetable patches		Way		Target
	Park [H]		Pad		Schotelpaad [H]
	Pave		Sentier		Piste
	Parc		Path		Pilgrimage
	Poel, vijver		Aardendijk, wal		Gulch
	Etang		Digue		Potence
	Pond		Elke [H], leeuw		Gallows
	Waterlopen		Muur of kade		Green (kleuren of betonnen staten)
	Cours d'eau		Mur ou appentement		Frontière (couleurs reflexant ou pevel
	Waterways		Wall or quay		Borde (colours of conceded countries)
	Stroomend water (in de richting van de Eau courante (flèche indiquant direction)		Weermuur		Vorstelijk domein
	Current (in direction of the arrow		Recompert		Domaine appart- nent à l'empereur
	Voerde, downwind: bare plants [H]		Curtain wall		Empereur's private estate
	Gue		Houtenbrug		Slagveld
	Field, shallow place in a waterbody		Port en charpente		Champ de bataille
	Helling (de top aan weerszijde) [H]		Woodsen bridge		Battlefield
	Piste (saumon étant à côté)		(Bak)stene brug		Schermsteling, licht teken [H]
	Grade (top being on both sides)		Port en maçonnerie		Chock, peint camouflage
	Roten [H]		Brick or stone bridge		Schieris
	Bakkers		Gedemptekoning met een waterloop		
	Roeks		Cavefauc comble		
			Filled in waterway remain		

De afbeeldingen zijn afkomstig van uittreksel nr. 2 (Nieupoort), tenzij anders vermeld:
Les images ont été trouvées dans le découpe no. 2 (Nieupoort), sinon les découpes mentionnées:
All images were taken from extract #2 (Nieupoort), unless if mentioned otherwise:

[8] 54 (Bergen - Mons)

[H] 153 (Hoei - Hui)

[R] 188 (Rekern)

[0] 7 [Oostende - Ostende - Ostend]

Peerts Kijl

Scharwerveld

P. O. N. H. O. B. e. r. g.

padder Roel

MAESTRICHT

V. O. N. T. O. n. g. r. e. s.

Vroonhore

Willems

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

Necken

Op de Canne Straat

Needer Canne

S. P. e. t. e. r. s.

S. P. e. t. e. r. s.

M. d. e. S. P. e. t. e. r. s.

M. d. e. S. P. e. t. e. r. s.

M. d. e. S. P. e. t. e. r. s.

M. d. e. S. P. e. t. e. r. s.

M. d. e. S. P. e. t. e. r. s.

Onderin veld

Heugem

Koey broek

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

Wittevrouwe veld

Schaarn

M. d. e. S. P. e. t. e. r. s.

M. d. e. S. P. e. t. e. r. s.

M. d. e. S. P. e. t. e. r. s.

M. d. e. S. P. e. t. e. r. s.

M. d. e. S. P. e. t. e. r. s.

Willems

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

W. I. c. k. e. C. r. o. o. n. k. i. j. l.

1803 Tranchot

Jean Joseph Tranchot (1752-1815) was militair en topograaf. Het leger van Napoleon had behoefte aan betrouwbare kaarten. Daarom was er een cartografische dienst, Tranchot werd in de rang van kolonel aangesteld als hoofd van de dienst. De opdracht was om de linker Rijnsoever in kaart te brengen. Het gebied tussen Kleve, Keulen, Aken en Saarbrücken. De kaart links is kaart 83 van Maastricht. Wat heel bijzonder is is de gedetailleerdheid rondom Heer. Namen als Wittevrouweveld, Ambyderveld, In den Drinck, Agter de Kerk, Steyn Beugel, de Heeg kennen we tegenwoordig nog steeds. Aan de westkant zien we Potteberg en Scharwyerveld.

Als we naar Maastricht kijken, zien we dat de stad met de buitenwerken wat afwijken wat kleur betreft. Alsof er een bijgewerkt stuk ingeplakt is. De W van Wyk is iets bedekt.

De Technische Universiteit Delft heeft een prachtige deelcollectie landmeters-instrumenten:
<https://heritage.tudelft.nl/nl/collections/d51c775b-4472-4e6a-a952-fof3da8aee9d>.

We zien een viziernaald, een meetketting en een kompas met kijker.

Een schilderij in Napoleontische stijl van een landmeter aan het werk met een planchet (tekenbord) op een statief. Op het planchet ligt een vel papier en een vizierliniaal. Men zou het een gradenboog met verrekijker kunnen noemen. Er kunnen nauwkeurige driehoeksmetingen mee gedaan worden. Niet zichtbaar, maar wel noodzakelijk, is een kompas om de driehoeken te relateren aan het noorden.

Aan de voet van het statief ligt een opvouwbare meetketting of landmetersketting. Die bestaat uit honderd schakels van twintig centimeter. Een ketting is ook een lengtemaat van 20,12 meter. Het is geen gestandaardiseerde SI-maat (net als mijlen, voeten en duimen) en wordt niet meer gebruikt.

Het Prinsbisdom LUIK en de kleinere DUITSCHE en FRANSCHE heerschappijen en districten (volgens hare uitgestrektheid in 1786-1795.) die met de VEREENIGDE en de OOSTENRIJKSCHE NEDERLANDEN, in 1816 het Koninkrijk der NEDERLANDEN hielpen vormen.

1815 P.H. Witkamp

Wat zit er een hoop informatie in de kaart links. In beeld en ook in tekst. Het begint al met de kop. Het is haast een inleiding in een geschiedenisles.

Dan de Aanwijzingen oftewel de legenda. 'Door kleuren en letterteekens'. Zo staan daar de Republiek, de Oostenrijkse, Franse en Pruisische Nederlanden, Hertogdom Cleve, prinsbisdom Luik en tal van andere graafschappen, baronieën, hertogdommen, heerlijkheden, abdijen, aartsbisdommen, allemaal in een eigen kleur. Kortom, een historische kaart zoals de situatie was tussen 1786 en 1795. Het zijn alle gebieden die in 1816 behoorden bij het Koninkrijk der Nederlanden. En dan de kaart rechts, het gebied rond Maastricht. Het is een bizarre lappendeken van kleur, zowat alle heerschappijen zijn er verenigd.

Het vermenigvuldigen van de kaarten is altijd een punt van aandacht geweest. Houtsnedes waren niet nauwkeurig genoeg. Kopergravures sletten wat snel, de maximum oplage was niet zo groot. Die werd groter met staalgravures. En daar was het handmatig inkleuren. Dat kostte veel tijd en was daardoor duur.

Deze kaart is een lithografie, een steendruk. De steen is Solnhofener kalksteen. Dat is fijn van korrel, kan goed glad gepolijst worden en neemt

water op. Water en vet stoten elkaar af. Dus wordt de afbeelding met vet op de steen gebracht. Dan water er overheen zodat de steen nat is. Dan vette drukinkt. Die hecht wel aan de vette afbeelding, maar niet aan de natte steen. Papier erop en aandrukken. De print is klaar en moet drogen. Voor iedere kleur was er een aparte steen nodig en het was dus erg arbeidsintensief om voor te bereiden. Maar daarna kon men bijna eindeloos drukken zonder kwaliteitsverlies.

Een van de 21 deelkaarten van Maastricht. We zien rechtsonder het Vrijthof, daarboven in lichtblauw de Sint-Servaasbasiliek en de Sint-Janskerk. Voor de

Sint-Jan ligt het Henric van Veldekeplein dat toen Vrede Plaats (*Place de la Paix*) heette. Verder naar links, ook in lichtblauw, ligt het oud-gouvernement.

1823 Kadasterkaarten van Maastricht

Het kadaster is een register van grondstukken en opstallen dat binnen een gebied aan bepaalde personen toebehoort. Het bevat de locatie en de grootte van grondstuk en opstal, wie de eigenaar is en welke rechten die heeft.

Het kadaster in Nederland werd in 1798 opgericht en vanaf 1810 werden er overzichten gemaakt van soorten perceel, de oppervlakte en de eigenaren.

Na de val van Napoleon werd het Topografisch Bureau opgericht dat de eerste landsdekkende topografische kaart in Nederland opleverde. De schaal was 800 Rijnlandse roeden op de duim: 1:115.200.

Het register bestond uit twee delen: lijsten met perceelnummers en persoonlijke gegevens van eigenaren zoals op de foto rechts en kaarten, zie links.

De kadastrale aanduiding bestaat uit de naam van de gemeente, een letter van de sectie daarin en een nummer van het perceel. Links zien we Sectie B, de nummering van de percelen zijn per perceel aangegeven.

Folde, gebouwt of plaatselijke benaming.		N ^o . der percelen op het kadastrale plan.		Fenwick naar het algemeen systeem der hypotheek.		EIGENAREN EN VRUCHTGEBRUIKERS.				SOORT DER EIGENDOMMEN.		INHOUDS-GROOTTE.		Voorlopige klassering.	

Bronvermelding

Titelpagina
Kadasterkaart Maastricht

1745-1748 Villaret
<https://www.geopunt.be/shared/2fa8577b-dae8-4ae7-9818-9895f1eb66do>

1747 Isaak Tirion
Eigen foto's

1748 De Marne
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=111699411>
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=139253815>

1750 d'Aubencour
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=144255576>

1754 Robert de Vaugondy
https://www.ppsimons.nl/stamboom/rumsey_Vaugondy_luikenlimbourgcompleet1754.htm

1770-1778 Ferraris
<https://www.geopunt.be/shared/78of7950-9b68-4133-a662-4af3a15dfb94>
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=16329321>

1803 Tranchot
<https://digitalecollecties.vu.nl/digital/collection/krt/id/5627>
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=6682016>

1815 Witkamp
<https://www.ppsimons.nl/stamboom/nederlanden1815.htm>

1823 Kadasterkaarten
https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/rce-mediabank/?fq%5B%5D=search_s_entity_name:%22Kadastrale%20kaarten%22&fq%5B%5D=search_s_monuments_monument_province:%22Limburg%22&fq%5B%5D=search_s_monuments_monument_county:%22Maastricht%22&q=kadastrale%20kaarten&mode=gallery&view=horizontal&sort=order_s_objectnummer%20asc&page=1&reverse=0

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele:
<https://scheelpj.home.xs4all.nl/Site>

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom Classic 13.2
Opmaak: Apple Pages 14.0
Font: Odile Light van **Kontour**
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele